

Ledelsens beretning Forsvarsministeriets Klimaregnskab 2015

Dato: 31. august 2016

Forsvarsministeriet er en af statens største virksomheder med ca. 22.000 ansatte og ca. 2,5 mio. m² bygninger fordelt på over 600 etableringer rundt i hele landet. Forsvarsministeriet er statens næststørste bygningsforvalter og statens tredje mest energiforbrugende ministerområde. Sammenholdt med, at Forsvarsministeriet har en mangfoldig og ressourcekrævende opgaveportefølje i både indland og udland, medfører det en betydelig udledning af klimagasser afledt af koncernens aktiviteter.

Reduktion af energiforbruget og den samlede udledning af klimagasser, er et vigtigt strategisk fokuspunkt for Forsvarsministeriet. Forsvarsministeriet ønsker at overholde forpligtelsen til at reducere energiforbruget fra bygningsdriften og nedbringe udledningen af klimagasser. Forsvarsministeriets resultater på energi- og klimaområdet er af stor betydning for statens samlede reduktioner, og er en vigtig brik i at opfylde de mål, som regeringen har opstillet på nationalt plan, og som Danmark har forpligtet sig til på internationalt plan.

Datakvaliteten i Forsvarsministeriets Klimaregnskab 2015 bygger på det bedste datagrundlag hidtil. Indsamlingen af energidata stammer hovedsageligt fra automatiske aflæsninger, og metoden er blevet gennemgået og godkendt af Forsvarsministeriets Interne Revision i Review af energiforbrug 2015.

I Forsvarsministeriets Klimaregnskab 2015 er den totale klimagasudledning opgjort til ca. 290.000 tons CO₂-e. I 2014 var udledningen af klimagasser fra Forsvarsministeriets koncern over 300.000 tons CO₂-e.

Drivmiddelforbruget er stadig den største kilde til klimagasudledningen med 73 %. Dette skyldes et fortsat højt aktivitetsniveau i både indland og udland. Driv-

middelforbruget er stort set uændret i 2015 i forhold til 2014. Beredskabsstyrelsen har i 2015 benyttet mere diesel til pumper end normalt på grund af store oversvømmelser flere steder i Danmark.

CO₂-udledningen fra forbruget af køle- og slukningsmidler er steget markant fra ca. 8.600 tons CO₂-e i 2014 til ca. 12.200 tons CO₂-e i 2015. Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse vurderer dog, at forbruget af køle- og slukningsmidler i 2015 har ligget på samme niveau som i 2014. Stigningen skyldes sandsynligvis en fejl i 2014 opgørelsen. Den resterende del af udledningen kommer fra tjenesterejser og etablisementsdriften, der ligger på samme niveau som i 2014.

Af klimaregnskabet fremgår det, at det opvarmede bruttoetageareal er steget til ca. 1,8 mio. m². Dette skyldes en bedre kortlægning, og er dermed ikke et udtryk for, at Forsvarsministeriet har øget det opvarmede areal.

Forsvarsministeriet skal ifølge Cirkulære om energieffektivisering i statens institutioner reducere energiforbruget i sine bygninger med 14 % i 2020 målt i forhold til forbruget i 2006. Dette niveau er nået allerede i 2015 med en samlet reduktion på 17,8 %. Forsvarsministeriet har derudover en intern målsætning om at reducere energiforbruget med 20 % ved udgangen af 2020 målt i forhold til 2006.

Forsvarsministeriet vil fortsat arbejde på at reducere såvel energiforbruget som klimapåvirkningen fra fossile brændsler og brændstof. Forsvarsministeriets miljø- og energistrategi 2016-2020 afløser Forsvarsministeriets klima- og energistrategi 2012-2015, og den nye strategi vil have et øget fokus på optimering i forhold til de operative aktiviteter. Der vil blandt andet være et øget fokus på adfærd hos udsendte soldater og energiforbruget i lejrene. Da der fortsat forventes et højt aktivitetsniveau fra Værnsfælles Forsvarskommando i 2016, vil de grønne tiltag på det operative område kunne få stor betydning.

Et andet fokus vil være på grønne indkøb af bl.a. ammunition, køretøjer og drivmidler. Det forventes eksempelvis, at Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse vil skrive kontrakt på indkøb af nye og mere miljøvenlige lastbiler i 2016.

Endelig har Forsvarsministeriet fortsat fokus på at effektivisere drivmiddelforbruget i forbindelse med den operative opgaveløsning. Det gælder aktiviteter med såvel sejlene, flyvende som kørende enheder. Forsvarsministeriets miljø- og energistrategi 2016-2020 indeholder målsætninger om øget brug af simulation til uddannelse og træning indenfor alle tre værn, gennemgang af muligheder for effektivisering af logistisk energiforbrug samt optimering af effekten ved et givet drivmiddel.

Der arbejdes målrettet på at omlægge varmforsyningen fra fossile brændsler til vedvarende energikilder. Det har blandt andet resulteret i, at Antvorskov Kaserne blev konverteret til fjernvarme i slutningen af 2014, og at Nymindegab fik installeret et biogasanlæg i 2015, hvor el bliver produceret som et biprodukt af varmeproduktionen og solgt til nettet som grøn energi. Omlægning fra én energikilde til en anden skaber ikke automatisk reduktion i forbruget, men det reducerer afhængigheden af fossile brændsler og reducerer Forsvarsministeriets udledning af klimagasser. I Forsvarsministeriets miljø- og energistrategi 2016-2020 indgår en målsætning om, at mindst 15 % af de fossile brændsler, der benyttes til opvarmning i dag, skal erstattes med vedvarende energikilder. Dette svarer til, at 10 GWh fossilt brændsel skal konverteres til vedvarende energi i de kommende år.

Et andet vigtigt fokuspunkt for Forsvarsministeriet er kapacitetstilpasning af bygningsmassen. En bedre udnyttelse af bygningsmassen forventes at medføre reduktioner i energiforbruget. Det er et område, hvor alle dele af Forsvarsministeriets koncern kan bidrage. Det er endvidere Forsvarsministeriets strategi, at nybyggeri og renoveringer skal ske bæredygtigt og energivenligt efter bygningsklasse 2020 frem for efter de gældende krav i bygningsreglement 2015.

Af andre målsætninger, der vil få indflydelse på de fremtidige klimaregnskaber, kan nævnes, at der arbejdes på at etablere forbrugsmålere på bygningsniveau på Forsvarsministeriets etableringer. Disse målere skal blandt andet benyttes til at identificere procesenergi samt til at prioritere energieffektiviseringsindsatsen i fremtiden. Forbrugsmålere på bygningsniveau er ligeledes et vigtigt redskab i forbindelse med implementering af energiledelse efter den internationale stan-

dard ISO 50001, som implementeres på Forsvarsministeriets største etableringer frem til ultimo 2020.

Rigsrevisionen har i efteråret 2015 og første halvår af 2016 gennemført en gennemgribende revision af udvalgte ministeriers indsats for at styrke energispareindsatsen i statslige institutioner, herunder revision af Forsvarsministeriet som én af de tre største energiforbrugende institutioner og én af de to største bygningsejere. Rigsrevisionen konkluderer i sin beretning om energibesparelser i staten, som blev offentliggjort i juni 2016, at Forsvarsministeriet har en tilfredsstillende implementering af energispareindsatsen. Sammenfattende er der for Forsvarsministeriet – ud over en tilfredsstillende vurdering på alle revisionspunkter – det opmærksomhedspunkt, at Statsrevisorerne konstaterer, at der er potentiale for yderligere energibesparelserprojekter frem mod 2020 hos de største bygningsejere i staten, som er Bygningsstyrelsen og Forsvarsministeriet.

Forsvarsministeriet vil i strategiperioden 2016-2020 fortsætte arbejdet med energibesparelser med et fokus på ledelsesopbakning, planlægning og opfølgning. Samtidig rettes der i strategien også fokus mod at afdække mulighederne for aktivitetsafhængige reduktioner i udledningen af klimagasser, primært fra drivmidler.